

Poetik

Prosa och poesi

Poesi i sin rimmade form användes för att lättare komma ihåg texter. Tryckkonsten kom inte förrän på 1400talet och dessförinnan lärde man sig texter utantill. Redan på 1100talet använde kineserna typer för att trycka på tyg, men det tog tid innan tryck- och läskonst blev mera allmän. Folkskolan infördes i Sverige först 1842.

Det var lättare att komma ihåg texter om de var rimmade. Lagtexterna tex i Köplagen. ”sälje tvem ett gälde skadan åter och den behålle godset som först köpte.” Levnadsreglerna i Havamal på samma sätt.

Poesi är avsedd att läsas. Det skall låta bra. Men det finns exempel på texter som utformats för att ses.

Man kan tro att rapmusiken är en modern uttrycksform, men det var nog så de första dikterna lästes.

Skillnaden mellan prosa och poesi är radbytet. Poesi skulle kunna sägas vara en prosatext med radbyten. Detta kan göras bättre eller sämre. Bättre eller sämre poesi. Povel Ramel har beskrivit den sk fria versen på ett målande sätt.

Prosan beskriver detaljerna medan poesin förtätar, kondenserar och reducerar.

Ett annat motsatspar är prosa och lyrik. Namnet lyrik kommer från musikinstrumentet lyra. Lyriken framfördes till lyraackompanjemang. Ordet lever kvar i engelskan där just lyrics betyder en sångtext. Ett föråldrat uttryck för opera är lyrisk teater. Med lyrik menar vi textstycken som epos och balladdikter. Den lyriska texten har inget händelseförlopp utan vill enbart förmedla en känsla. Det äldsta kriteriet på lyrik är att texten skall kunna framföras till musik. Med det kravet som enda krav behöver ju inte texten vara särskilt logisk:

Well be-hop-a-lula she's my baby
Be-hop-a-lula I don't mean maybe
Be-hop-a-lula she's my baby
Be-hop-a-lula I don't mean maybe
Be-hop-a-lula she's my baby love
My baby love, my baby love
Gene Vincent, 1956
Rockklassiker

Detta skulle de gamla grekerna ha kallat "melos"- rytmisk mässande, som lämpar sig för dans.

Ett annat begrepp är opsis, som refererar till radindelningen, strofuppbygganden och också de poetiska bilderna i form av liknelser.

I engelskt språkbruk är melos "babble" vilket är lättare att komma ihåg. Och opsis är "doodle"

Gunnar Ekelöf ger i sin Opus Incertum en kortkurs:

Det är till tystnaden du skall lyssna

Tystnaden bakom apostroferingar, allusioner

Tystnaden i retoriken

Eller i det så kallade formellt fulländade
Detta sökande efter ett meningslöst
I det meningsfulla
Och omvänt
Och allt vad jag så konstfullt söker dikta
Och hela fullnaden tom
Vad jag har skrivit
Är skrivet mellan raderna

Gunnar Ekelöf "Opus Incertum" 1959 s 277

Licensia Poetica.

Dels friheten att dikta om vad man vill och dels friheten att uttrycka sig som man vill. Att bilda nya ord och ordsammanställningar.

Poesi som terapi. Readfield Roe menar att 40 % av alla amerikanska skönlitterära författare har psykiska problem.

Rim och rytmer

Slutrimmen provades lite försiktigt i den isländska diktningen på 800-talet men fick inget genomslag. Vi kommer ändå in på 1600 talet när slutrimmen började användas på allvar. De rim som användes var allitteration, konsonantrim, vokalrim och assonans.

Haiku. 5+7+5 stavelseräkning. Antalet betonade och obetonade vokaler. Haikun är en förkortning av tankan med 5+7+5+7+7 stavelser i fem verser. Den japanska haikun skall beskriva en naturupplevelse. Men det står ju varje diktare fritt att använda sig av haikun till vad han finner gott.

Edison menade att en uppfinning var 10 % inspiration och 90 % transpiration och det gäller nog också för dikten."

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren Gunnar Barkenhammar med Poeter.se id #41323 innehar upphovsrätten